

Otázka č. 1

V akom rozsahu vykonáva starostlivosť povinná osoba vo vzťahu ku klientovi pri zmluvách o životnom poistení s ročným poistným nie vyšším/vyšším ako 1 000 eur alebo jednorazovým poistným nie vyšším/ vyšším ako 2 500 eur?

Odpoveď:

Podľa § 10 ods. 2 písm. a) AML zákona povinná osoba je povinná vykonať základnú starostlivosť vo vzťahu ku klientovi pri uzatváraní obchodného vzťahu.

Podľa § 10 ods. 3 AML zákona povinná osoba je povinná vykonať identifikáciu klienta a overenie jeho identifikácie aj pri vykonávaní obchodu, ktorého hodnota dosiahne najmenej 1 000 eur, ak nejde o prípad podľa odseku 2.

Podľa § 11 ods. 2 písm. a) AML zákona povinná osoba môže vykonať iba zjednodušenú starostlivosť vo vzťahu ku klientovi pri zmluve o životnom poistení, ak výška poistného za kalendárny rok nie je vyššia ako 1 000 eur alebo jednorazové poistné nie je vyššie ako 2 500 eur.

Z vyššie citovaných ustanovení vyplýva, že povinná osoba je povinná vykonať základnú starostlivosť vo vzťahu ku klientovi, ktorá zahŕňa okrem iného aj identifikáciu klienta a overenie jeho identifikácie, *a to spravidla pri uzatváraní obchodného vzťahu*, ak nejde o prípady uvedené v § 10 ods. 2 písm. b) až f) AML zákona (napr. pri vykonaní príležitostného obchodu mimo obchodného vzťahu v hodnote najmenej 15 000 eur alebo hotovostného obchodu najmenej 10 000 eur, v prípade podozrenia, že klient pripravuje alebo vykonáva neobvyklú obchodnú operáciu bez ohľadu na hodnotu obchodu alebo pri pochybnostiach o pravdivosti alebo úplnosti predtým získaných údajov potrebných na vykonanie starostlivosti vo vzťahu ku klientovi, atď.). Povinná osoba je v zmysle § 10 ods. 3 AML zákona povinná vykonať identifikáciu klienta a overenie jeho identifikácie aj v prípade vykonania obchodu, ktorého hodnota dosiahne najmenej 1 000 eur. Podľa uvedeného ustanovenia však povinná osoba postupuje iba vtedy, ak sa nejedná o prípady uvedené v § 10 ods. 2 AML zákona.

Vzhľadom k tomu, že vzťah medzi povinnou osobou a klientom - uzatvorenie zmluvy o životnom poistení má charakter obchodného vzťahu v zmysle § 9 písm. f) AML zákona (keďže sa jedná o zmluvný vzťah medzi povinnou osobou a klientom vrátane akýchkoľvek činností súvisiacich s týmto vzťahom, od ktorého sa v čase nadviazania kontaktu očakáva, že bude obsahovať prvok trvania a ďalšie plnenia alebo opakované plnenia), *povinná osoba v danom prípade postupuje pri vykonávaní starostlivosti vo vzťahu ku klientovi v rozsahu identifikácie a overení identifikácie klienta primárne v zmysle § 10 ods. 2 písm. a) AML zákona, teda pri uzatváraní obchodného vzťahu a nie podľa § 10 ods. 3 AML zákona, t.j. pri vykonaní obchodu mimo obchodného vzťahu.*

V prípade uzatvorenia zmluvy o životnom poistení s ročnou výškou poistného nad 1 000 eur alebo s jednorazovým poistným vyšším ako 2 500 eur je povinná osoba povinná pri uzatváraní obchodného vzťahu vykonať základnú starostlivosť v rozsahu § 10 ods. 1 písm. a) až f) AML zákona (identifikáciu klienta a overenie jeho identifikácie, identifikáciu konečného užívateľa výhod, získanie informácií o účele a plánovanej povahe obchodu alebo obchodného vzťahu, zistenie či klient alebo konečný užívateľ výhod klienta je politicky exponovanou osobou alebo sankcionovanou osobou, v závislosti od rizika legalizácie zistenie pôvodu finančných prostriedkov alebo majetku a zistenie, či klient koná vo vlastnom mene).

Počas trvania obchodného vzťahu alebo ďalších obchodov povinná osoba je povinná v závislosti od rizika legalizácie a financovania terorizmu overovať platnosť a úplnosť identifikačných údajov klienta a informácií získaných pri uzatváraní obchodného vzťahu a zaznamenávať ich zmeny. Povinná osoba je zároveň povinná vykonávať priebežné monitorovanie obchodného vzťahu, v rámci ktorého sa uskutočňuje aj posudzovanie

obchodov klienta podľa § 14 ods. 1, 2 AML zákona a posudzovaní obchodov vyhotoviť písomný záznam.

V prípade uzatvorenia zmluvy o životnom poistení s ročnou výškou poistného *nižším ako 1 000 eur alebo s jednorazovým poistným nižším ako 2 500 eur môže povinná osoba vykonať zjednodušenú starostlivosť* v zmysle ustanovenia § 11 AML zákona, ktorý definuje rozsah a podmienky využitia tejto starostlivosti vo vzťahu ku klientovi. Zjednodušená starostlivosť vo vzťahu ku klientovi musí byť primeraná faktorom nižšieho rizika a túto možnosť môže povinná osoba využiť po dôkladnom zvážení s využitím rizikovo orientovaného prístupu. Ide o možnosť aplikovať menej náročný spôsob pri identifikácii klienta.

Dávame však do pozornosti ustanovenie § 10 ods. 8 AML zákona (novela AML zákona účinná od 15.01.2025), podľa ktorého povinná osoba je povinná pri príjemcovi poistného plnenia zo životného poistenia, ktorý je

- a) fyzickou osobou, zistiť údaje podľa § 7 ods. 1 písm. a),
- b) určený na základe jeho vzťahu k poistnému alebo iným spôsobom, získať dostatočné informácie na identifikáciu konkrétneho príjemcu poistného plnenia v čase výplaty plnenia,
- c) právnickou osobou, zistiť údaje podľa § 7 ods. 1 písm. b) a vykonať identifikáciu o overenie identifikácie konečného užívateľa výhod a zároveň zistiť, či konečný užívateľ výhod príjemcu poistného plnenia je politicky exponovanou osobou,
- d) politicky exponovanou osobou, postupovať podľa § 12 ods. 2 písm. c) tretieho a štvrtého bodu.

Podľa § 11 ods. 5 AML zákona, je povinná osoba povinná vykonávať priebežné a podrobné monitorovanie obchodov a obchodných vzťahov tak, aby bolo možné zistiť neobvyklú obchodnú operáciu. Ak je podozrenie, že klient pripravuje alebo vykonáva neobvyklú obchodnú operáciu, a pri pochybnostiach, či ide o zjednodušenú starostlivosť, povinná osoba je povinná vykonať základnú starostlivosť.

V prípade, keď vznikne podozrenie, že klient pripravuje alebo vykonáva neobvyklú obchodnú operáciu, alebo ak existuje pochybnosť, či ide o zjednodušenú starostlivosť, bude postup podľa § 11 AML zákona vylúčený a uplatní sa základná starostlivosť v rozsahu § 10 ods. 1 AML zákona. Vyhodnocovanie rizika legalizácie sa musí vykonávať priebežne a pred každou aplikáciou niekto z výnimiek podľa § 11 AML zákona; ak povinná osoba identifikuje vyššie riziko legalizácie v priebehu obchodného vzťahu, musí túto informáciu zohľadniť a v aplikácii výnimky ďalej nepokračovať. Bez ohľadu na typ produktu a výšku poistného nie je možné výnimku uplatniť v prípade, ak je klient politicky exponovanou osobou alebo sankcionovanou osobou podľa osobitného predpisu.

Otázka č. 2

Je možné aplikovať zjednodušenú starostlivosť v prípade, kedy poistenie dôchodku priamo nadväzuje na dôchodkové sporenie (II. pilier)?

Odpoveď:

Podľa § 11 ods. 1 písm. a) AML zákona povinná osoba môže vykonať iba zjednodušenú starostlivosť vo vzťahu ku klientovi s nízkym rizikom legalizácie alebo financovania terorizmu, ak vo vzťahu ku kategórii klientov, obchodných vzťahov, obchodov alebo produktov

1. riadne odôvodnila ich nízke riziko v hodnotení rizík podľa § 20a,
2. v národnom hodnotení rizík podľa § 26a neboli vyhodnotené ako rizikové a
3. nie sú splnené podmienky na postup podľa § 12,

Podľa § 11 ods. 2 písm. a) AML zákona povinná osoba môže vykonať iba zjednodušenú starostlivosť vo vzťahu ku klientovi aj pri zmluve o životnom poistení, ak výška poistného za kalendárny rok nie je vyššia ako 1 000 eur alebo jednorazové poistné nie je vyššie ako 2 500 eur.

Podľa § 11 ods. 2 písm. b) AML zákona povinná osoba môže vykonať iba zjednodušenú starostlivosť vo vzťahu ku klientovi aj pri zmluve o starobnom dôchodkovom sporení s dôchodkovou správcovskou spoločnosťou zapísanou do registra zmlúv o starobnom dôchodkovom sporení.

Podľa § 46f ods. 1 zákona č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov zmluvou o poistení dôchodku sa poistiteľ zaväzuje, že za jednorazové poistné podľa podmienok ustanovených v tomto zákone

- a) bude poistenému alebo pozostalej osobe vyplácať dohodnutý dôchodok,
- b) vyplatí alebo prevedie oprávnenej osobe podľa § 40a ods. 1 sumu podľa § 32 ods. 2.

Podľa časti B bodu 1 písm. b) prílohy č. 1 k zákonu č. 39/2015 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov poistné odvetvie životného poistenia je dôchodkové poistenie.

V prvom rade je treba uviesť, že účinnosťou zákona č. 387/2024 Z. z., ktorým sa zmenil a doplnil AML zákon sa zaviedol iný prístup k vykonávaniu zjednodušenej starostlivosti povinných osôb vo vzťahu ku klientovi a to *prístup založený na hodnotení a riadení rizík*. To znamená, že ak povinné osoby vyhodnotia v hodnotení rizík podľa § 20a, že konkrétne kategórie klientov, obchodných vzťahov, obchodov alebo produktov predstavujú nízke riziko, svoje zistenia riadne odôvodnia a zaznamenajú, budú môcť vykonať vo vzťahu ku klientovi zjednodušenú starostlivosť za splnenia podmienok uvedených v § 11 ods. 1 písm. a) AML zákona.

V rámci tohto prístupu sú však určené výnimky, a to konkrétne v § 11 ods. 2 AML zákona, kedy možno vykonať zjednodušenú starostlivosť vo vzťahu ku klientovi u konkrétnych produktov za splnenia podmienok uvedených v tomto ustanovení. Vo vzťahu k produktom životného poistenia tak vyplýva, že zjednodušenú starostlivosť možno vykonať, len ak výška poistného za kalendárny rok nie je vyššia ako 1 000 eur alebo jednorazové poistné nie je vyššie ako 2 500 eur.

Ďalej je potrebné uviesť, že poistenie dôchodku (tzv. poistenie anuit) je produkt životného poistenia a tým pádom spadá pod režim ustanovenia § 11 ods. 2 písm. a) AML zákona na základe zásady "lex specialis derogat legi generali". Podotýkame, že ak existuje rozpor medzi ustanoveniami dvoch právnych noriem rovnakej právnej sily, tá, ktorá sa zaoberá konkrétnym prípadom, má prednosť pred tou, ktorá upravuje všeobecné záležitosti.

Avšak v prípade, kedy poistenie dôchodku priamo nadväzuje na dôchodkové sporenie (II. pilier) by bolo neadekvátne vyžadovať od povinnej osoby, aby vykonala základnú starostlivosť voči klientovi, vo vzťahu ku ktorému bola vykonaná zjednodušená starostlivosť dôchodkovou správcovskou spoločnosťou zapísanou do registra zmlúv o starobnom dôchodkovom sporení (na základe ustanovenia § 11 ods. 2 písm. b) AML zákona) v rámci tej istej „poistnej“ sumy, nakoľko pôvod finančných prostriedkov je zrejмый (príspevky od zamestnávateľa). V takomto prípade je na mieste využiť ustanovenie § 11 ods. 1 písm. a) AML zákona, a to práve z dôvodu využitia princípu založeného na hodnotení a riadení rizík. Upozorňujeme, že na uplatnenie ustanovenia § 11 ods. 1 písm. a) AML zákona je potrebné, aby zmluva o starobnom dôchodkovom sporení bola uzavretá s dôchodkovou správcovskou

spoločnosťou zapísanou do registra zmlúv o starobnom dôchodkovom sporení. V opačnom prípade nie je možné uvedený postup aplikovať a je potrebné uplatniť ustanovenie § 11 ods. 2 písm. a) AML zákona a to z toho dôvodu, že by nemohla byť aplikovaná ani zjednodušená starostlivosť dôchodkovou správcovskou spoločnosťou v zmysle ustanovenia § 11 ods. 2 písm. b) AML zákona. Taktiež upozorňujeme na skutočnosť, že postup podľa § 11 ods. 1 písm. a) AML zákona je potrebné riadne odôvodniť a zaznamenať.

Otázka č. 3

Vzťahujú sa ustanovenia AML zákona na finančného agenta v prípade vyplácania plnenia zo životných poistení?

Odpoveď:

Podľa § 10 ods. 8 AML zákona povinná osoba je povinná pri príjemcovi poistného plnenia zo životného poistenia, ktorý je

- a) fyzickou osobou, zistiť údaje podľa § 7 ods. 1 písm. a),*
- b) určený na základe jeho vzťahu k poistenému alebo iným spôsobom, získať dostatočné informácie na identifikáciu konkrétneho príjemcu poistného plnenia v čase výplaty plnenia,*
- c) právnickou osobou, zistiť údaje podľa § 7 ods. 1 písm. b) a vykonať identifikáciu a overenie identifikácie konečného užívateľa výhod a zároveň zistiť, či konečný užívateľ výhod príjemcu poistného plnenia je politicky exponovanou osobou,*
- d) politicky exponovanou osobou, postupovať podľa § 12 ods. 2 písm. c) tretieho a štvrtého bodu.*

Podľa § 2 ods. 1 písm. d) zákona č. 186/2009 Z. z. o finančnom sprostredkovaní a finančnom poradenstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov finančným sprostredkovaním je vykonávanie najmenej jednej z týchto činností: spolupráca pri vybavovaní nárokov a plnení plynúcich klientovi zo zmluvy o poskytnutí finančnej služby, najmä v súvislosti s udalosťami rozhodujúcimi pre vznik takýchto nárokov, ak charakter finančnej služby takúto spoluprácu umožňuje.

Podľa § 4 písm. a) bod 1 zákona č. 186/2009 Z. z. o finančnom sprostredkovaní a finančnom poradenstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov na účely tohto zákona sa rozumie finančnou službou služba poskytovaná finančnou inštitúciou alebo činnosť vykonávaná finančnou inštitúciou v sektore poistenia alebo zaistenia.

Podľa § 5 ods. 1 zákona č. 186/2009 Z. z. o finančnom sprostredkovaní a finančnom poradenstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov klientom sa na účely tohto zákona rozumie osoba, ktorej je poskytované finančné sprostredkovanie alebo finančné poradenstvo.

§ 10 ods. 8 AML zákona ukladá špecifické povinnosti pre povinné osoby vo vzťahu k príjemcom poistného plnenia zo životného poistenia a to u fyzickej osoby zistiť údaje podľa § 7 ods. 1 písm. a) AML zákona, u právnickej osoby zistiť údaje podľa § 7 ods. 1 písm. b) AML zákona a vykonať identifikáciu a overenie identifikácie konečného užívateľa výhod a zároveň zistiť, či konečný užívateľ výhod príjemcu poistného plnenia je politicky exponovanou osobou a u osoby určenej na základe jej vzťahu k poistenému alebo iným spôsobom, získať dostatočné informácie na identifikáciu konkrétneho príjemcu poistného plnenia v čase výplaty plnenia. Uvedené povinnosti sa vzťahujú na povinné osoby v čase uzatvárania, resp. dojednávania poistnej zmluvy. Upozorňujeme, že aj keď zákon explicitne neuvádza u fyzickej osoby a osoby určenej na základe jej vzťahu k poistenému alebo iným spôsobom zisťovať, či sa jedná o politicky exponované osoby, tak táto povinnosť analogicky vyplýva práve z ustanovenia § 10 ods. 8 písm. d) AML zákona.

V súvislosti s finančnými agentami a vyplácaním poistného plnenia uvádzame, že keď sa osoba, ktorá je príjemcom poistného plnenia zo životného poistenia nezhoduje s osobou uzatvárajúcou poistnú zmluvu, overenie identifikácie uvedenej osoby musí byť dokončené najneskôr v dobe, keď si táto osoba uplatní práva, ktoré jej prináležia zo životného poistenia alebo počas vyplatenia poistného plnenia. Ak teda overenie identifikácie uvedenej osoby nebolo uskutočnené pri uzatváraní obchodného vzťahu, povinná osoba overenie identifikácie uskutoční v čase vyplatenia poistného plnenia.

V prípade, ak finančný agent nie je požiadaný o pomoc pri uplatnení práva na poistné plnenie, resp. výplaty poistného plnenia tak je zrejmé, že overenie identifikácie nemôže vykonať, nakoľko ani nemusí mať vedomosť o tom, že nastala skutočnosť, na základe ktorej má prísť k poistnému plneniu.

Iné je to však v prípade, ak je finančný agent požiadaný o túto pomoc. V momente, kedy finančný agent začne spoluprácu s prijímateľom poistného plnenia pri vybavovaní nárokov a plnení plynúcich zo zmluvy o poskytnutí finančnej služby, sa prijímateľ poistného plnenia stáva klientom finančného agenta a to nie len v zmysle § 5 ods. 1 zákona č. 186/2009 Z. z. o finančnom sprostredkovaní a finančnom poradenstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ale aj v zmysle § 9 písm. d) bod 4 AML zákona, z čoho vyplýva povinnosť finančného agenta vykonať identifikáciu a overenie identifikácie v zmysle § 10 ods. 3 AML zákona (obchod v hodnote najmenej 1000 eur) alebo základnú starostlivosť v zmysle § 10 ods. 2 písm. b) AML zákona (príležitostný obchod mimo obchodného vzťahu v hodnote najmenej 15 000 eur a príležitostný obchod mimo obchodného vzťahu v hotovosti najmenej 10 000 eur), ktorá okrem iného spočíva aj v identifikácii a overení identifikácie klienta.

Na tomto mieste neobstojí argument ohľadom nemožnosti overenia identifikácie iných osôb, ako sú osoby uzatvárajúce poistnú zmluvu, nakoľko finanční agenti nedisponujú kontaktnými údajmi týchto osôb, ako aj argument o údajnom negatívnom dopade na plynulosť likvidácie poistnej udalosti kvôli overeniu identifikácie za fyzickej prítomnosti a to z dôvodu, že práve v zmysle § 10 ods. 8 AML zákona je finančný agent povinný zisťovať identifikačné údaje prijímateľa poistného plnenia v čase uzatvárania poistnej zmluvy a v prípade, ak by bol oslovený iný finančný agent, ako ten, čo dojednával uzavretie poistnej zmluvy tak upozorňujeme, že podstatnou skutočnosťou na to, aby finančný agent mohol vôbec vykonať činnosť pre prijímateľa poistného plnenia je, aby medzi nimi došlo ku komunikácii, či už osobnej alebo na diaľku (elektronicky). V rámci tejto komunikácie môže finančný agent vyžiadať identifikačné údaje a súčasne môže vykonať overenie identifikácie. Upozorňujeme, že AML zákon myslí aj na overenie identifikácie klienta bez fyzickej prítomnosti a to za použitia technických prostriedkov a postupov, ak takýmito prostriedkami a postupmi je možné vykonať overenie identifikácie na úrovni, ktorá je z hľadiska dôveryhodnosti výsledku overenia obdobná overeniu za fyzickej prítomnosti. AML zákon v tomto smere necháva výber technických prostriedkov na povinnej osobe, ktorá tak môže využiť dostupné technické prostriedky (napríklad videohovor).

Rovnako absencia možnosti vynútenia poskytnutia súčinnosti klienta finančným agentom nie je pravdivá. AML zákon ukladá povinnosť klientovi poskytnúť povinnej osobe informácie a doklady, ktoré sú potrebné na vykonanie starostlivosti vo vzťahu ku klientovi. V prípade nespolupracovania klienta je povinná osoba povinná odmietnuť uzavretie obchodného vzťahu, ukončiť obchodný vzťah alebo odmietnuť vykonanie konkrétneho

obchodu a to z dôvodu, že nemôže vykonať starostlivosť vo vzťahu ku klientovi v rozsahu podľa § 10 ods. 1 AML zákona (aj v rozsahu identifikácie klienta a overenia jeho identifikácie).

Čo sa týka existencie povinnosti finančného agenta, ktorá by zodpovedala povinnosti kontaktovať klienta z dôvodu preskúmania podstatných informácií o konečnom užívateľovi výhod upriamujeme pozornosť na § 10 ods. 8 písm. c) AML zákona, kde je uvedené, že povinná osoba je povinná pri príjemcovi poistného plnenia zo životného poistenia, ktorý je právnickou osobou vykonať identifikáciu a overenie identifikácie konečného užívateľa výhod a zároveň zistiť, či konečný užívateľ výhod príjemcu poistného plnenia je politicky exponovanou osobou.

Na záver uvádzame, že finančný agent v prípade uzatvárania životných poistení je „predĺženou rukou“ poisťovne, s ktorou klient uzatvára poistnú zmluvu. Je logické, že ustanovenia AML zákona týkajúce sa životných poistení sa primárne vzťahujú na poisťovne, avšak práve sprostredkovateľskou činnosťou je výkon týchto povinností z časti prenesený aj na finančných agentov, ktorí sú tak povinní zisťovať informácie, ktoré by inak zisťovali poisťovne samostatne.